

Ukraine]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, no. 16 (2017): 122-126.

Yurieva, I. A. "Mekhanizm investytsiinoho zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva" [Mechanism of investment support of economic security of the enterprise]. *Visnyk Natsionalnogo tekhnichnogo universytetu «KhPl»*. Serii

«Tekhnichnyi prohres ta efektyvnist vyrobnytstva», no. 67 (2013): 186-189.

Zakrevska, L. M., and Zainchkovskiy, A. O. "Investytsiina bezpeka yak skladova ekonomichnoi bezpeky" [Investment security as a component of economic security]. *Visnyk Cherkaskoho universytetu. Serii «Ekonomichni nauky»*, no. 2 (2016): 28-34.

УДК 332.1:330.341.4:316.422(438)

РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ СТРУКТУРНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

©2018 ШАШИНА М. В.

УДК 332.1:330.341.4:316.422(438)

Шашина М. В. Регіональні аспекти структурної модернізації економіки України

Метою статті є дослідження регіональних аспектів структурної модернізації економіки України. Визначено, що в період економічного зростання національні промисловий та сільськогосподарський комплекси не змогли реалізувати стратегію модернізації та реструктуризації. Усі зміни носили стихійний характер і були викликані в основному змінами міжнародного середовища. Доведено, що головним завданням структурної модернізації економіки України на регіональному рівні є створення умов для розвитку ключових галузей економіки, який буде визначатися якістю людського капіталу, рівнем технологічної досконалості, а також станом виробничої інфраструктури. Обґрунтовано, що кожен регіон країни має свої особливості, пов'язані з географічним розміщенням та економічними зв'язками підприємств, які потрібно враховувати при дослідженні регіональних аспектів структурної модернізації економіки України.

Ключові слова: регіональна економіка, модернізація, промисловість, сільське господарство, експорт, імпорт, ефективність.

Табл.: 4. **Бібл.:** 14.

Шашина Марина Володимирівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки та підприємництва, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (просп. Перемоги, 37, Київ, 03056, Україна)

E-mail: shashyna.marina@gmail.com

УДК 332.1:330.341.4:316.422(438)

Шашина М. В. Региональные аспекты структурной модернизации экономики Украины

Целью статьи является исследование региональных аспектов структурной модернизации экономики Украины. Определено, что в период экономического роста национальные промышленный и сельскохозяйственный комплексы не смогли реализовать стратегию модернизации и реструктуризации. Все изменения носили стихийный характер и были вызваны в основном изменениями международной среды. Доказано, что главной задачей структурной модернизации экономики Украины на региональном уровне является создание условий для развития ключевых отраслей экономики, которое будет определяться качеством человеческого капитала, уровнем технологического совершенства, а также состоянием производственной инфраструктуры. Обосновано, что каждый регион страны имеет свои особенности, связанные с географическим размещением и экономическими связями предприятий, которые нужно учитывать при исследовании региональных аспектов структурной модернизации экономики Украины.

Ключевые слова: региональная экономика, модернизация, промышленность, сельское хозяйство, экспорт, импорт, эффективность.

Табл.: 4. **Библ.:** 14.

Шашина Марина Владимировна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры экономики и предпринимательства, Национальный технический университет Украины «Киевский политехнический институт имени Игоря Сикорского» (просп. Победы, 37, Киев, 03056, Украина)

E-mail: shashyna.marina@gmail.com

UDC 332.1:330.341.4:316.422(438)

Shashyna M. V. The Regional Aspects of the Structural Modernization of Ukraine's Economy

The article is aimed at researching the regional aspects of structural modernization of Ukraine's economy. It is determined that during the period of economic growth both the national industrial and the national agricultural complexes could not implement the strategy of modernization and restructuring. All the changes were of spontaneous nature and were caused mainly by changes in the international environment. It is proved that the main task of the structural modernization of Ukraine's economy at the regional level is to create conditions for development of the key sectors of economy, which will be determined by the quality of human capital, the level of technological perfection, and the status of production infrastructure. It is substantiated that each region of the country has its own specific features, connected with geographical location and economic relations of enterprises, which should be taken into consideration when researching the regional aspects of structural modernization of Ukraine's economy.

Keywords: regional economy, modernization, industry, agriculture, export, import, efficiency.

Tbl.: 4. **Bibl.:** 14.

Shashyna Maryna V. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economics and Business, National Technical University of Ukraine «Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute» (37 Peremohy Ave., Kyiv, 03056, Ukraine)

E-mail: shashyna.marina@gmail.com

В умовах сучасних глобальних викликів необхідною умовою економічного розвитку є пристосування та адаптація до мінливого внутрішнього та зовнішнього середовища. Сучасні тенденції економічного розвитку України забезпечують широке коло питань для досліджень у сфері розробки стратегії модернізації українського суспільства.

Глибока і довготривала системна криза спричинена переходом нашої країни від повністю планової економіки до ринкової, має негативні соціально-економічні наслідки з чітко вираженими регіональними особливостями. Для того, щоб виробити ефективний довгостроковий план соціально-економічного регіонального розвитку, необхідно осмислити і врахувати

рушії економічного зростання, а також слабкі сторони економічної системи. При цьому слід відмітити, що кожен регіон має свою специфіку, яку потрібно враховувати. Відповідно дослідження регіональних аспектів структурної модернізації економіки України є перспективним.

Регіональні аспекти структурної модернізації економіки України були та залишаються предметом дослідження багатьох науковців. Так, Вегнер В. В. досліджував еволюцію поглядів на теорію економічного зростання [1]. Данкевич Є. М. вивчав специфіку міжгалузевої інтеграції в аграрному секторі економіки на регіональному рівні [2]. Варналій З. С. досліджував особливості та стратегічні пріоритети державної регіональної політики України [3]. Дзьобань О. П. досліджував механізми модернізації політичної системи, його особливості, основні форми та напрями реалізації [5]. Дунаєв І. В. розглядав модернізаційний транзит публічно-управлінських відносин від централізованого до децентралізованого розвитку регіонів та специфіку модернізації регіональної економічної політики: ідентифікацію і семантичний аналіз понятійного апарату [6; 7]. Жиляєв І. вивчав можливість запровадження спеціального правового режиму для подолання регіональної депресивності [8]. Регіональні аспекти структурної модернізації економіки України відображені в Законі України «Про стимулювання розвитку регіонів», а також у Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» [9; 10]. Прокопюк А. досліджував наукові підходи та світові практики державної регіональної політики [11]. Біла С. О. обґрунтовувала стратегії розвитку регіонів на основі інфраструктурної модернізації [14]. При цьому слід відмітити, що кожен регіон має свої соціально-економічні особливості та специфіку, відбуваються постійні зміни, на які потрібно реагувати.

Розвиток вітчизняної економіки перебуває під впливом зовнішніх та внутрішніх чинників. При цьому, вітчизняна економіка ще не наблизилася до рівня розвинутих країн світу. Хоча у 2005–2007 рр. ВВП України зріс майже на 19%, а продуктивність праці – майже на 16% [4] (що перевищує зростання продуктивності в розвинених країнах), це зростання не супроводжувалося процесами, що є притаманними для розвинених країн, де зміна динаміки зростання підживлюється комерціалізацією нових високих технологій, модернізацією економіки.

Слід відзначити, що в період економічного зростання національний господарський комплекс не зміг реалізувати стратегію модернізації та реструктуризації. Всі зміни носили стихійний характер і були викликані в основному змінами міжнародного середовища. Сучасний рівень розвитку національної економіки можна проаналізувати за основними показниками розвитку країни та добробуту її населення. Так, у січні – жовтні 2018 р. розмір середньої номінальної

заробітної плати штатних працівників підприємств, установ, організацій становив 8666 грн і порівняно з відповідним періодом попереднього року збільшився на 25,6% (табл. 1).

До видів економічної діяльності з найвищим рівнем оплати праці відносилися авіаційний транспорт; фінансова та страхова діяльність; інформація та телекомунікації; державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування; професійна, наукова та технічна діяльність, а серед промислових видів діяльності – підприємства з виробництва основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів; добування кам'яного та бурого вугілля, де заробітна плата перевищила середній показник по економіці в 1,4–4,1 разу.

Щодо регіонального виміру, то середній розмір оплати праці в усіх регіонах був вище рівня мінімальної заробітної плати, разом із тим лише в чотирьох із них заробітна плата перевищила середню по Україні: м. Київ – 13207 грн, Донецька область – 9498 грн, Київська – 8854 грн і Дніпропетровська – 8693 грн. Найнижчий рівень заробітної плати, який не перевищував 80% від середнього по економіці, спостерігався в Чернівецькій, Тернопільській, Чернігівській та Херсонській областях [12; 13].

Аналізуючи стан розвитку вітчизняної економіки, слід відмітити зростання валового внутрішнього продукту за категоріями доходу (табл. 2).

Відмінність валового внутрішнього продукту за категоріями доходу на регіональному рівні обумовлена територіальним розміщенням регіонів, наявністю ресурсного потенціалу та економічними зв'язками підприємств, які сконцентровані на певних територіях. При цьому, основні соціально-економічні показники регіонального розвитку включають: середньомісячну заробітну плату, індекс споживчих цін, валовий регіональний продукт, обсяг реалізованої промислової продукції та ін. (табл. 3).

Аналізуючи соціально-економічні показники регіонального розвитку, слід відмітити, що індекс реальної заробітної плати в січні – жовтні 2018 р. порівняно з відповідним періодом 2017 р. становив 113,0%. Загальна сума заборгованості з виплати заробітної плати впродовж січня – жовтня 2018 р. збільшилася на 21,8%, або на 515,2 млн грн, і на 1 листопада 2018 р. становила 2883,6 млн грн, що дорівнює 4,0% фонду оплати праці, нарахованого за жовтень 2018 р. У регіональному розрізі зростання суми заборгованості економічно активних підприємств відбулося у 20 регіонах, а найбільше – у Сумській (на 131,0 млн грн), Донецькій (на 78,0 млн грн), Запорізькій (на 67,4 млн грн) областях та м. Києві (на 57,7 млн грн) [13].

Суттєвий вплив на рівень регіонального розвитку має стан зовнішньоекономічної діяльності підприємств та залучення ними інноваційних технологій. Аналіз стану зовнішньоекономічної діяльності

Таблиця 1

Доходи та витрати населення України за III квартал 2018 р.*

Показник	Млн грн	У відсотках до підсумку
Доходи	809046	100,0
– заробітна плата	380399	47,0
– прибуток та змішаний дохід	174952	21,6
– доходи від власності (одержані)	20456	2,5
– соціальні допомоги та інші одержані поточні трансферти	233239	28,9
у тому числі:		
– соціальні допомоги	118915	14,7
– інші поточні трансферти	32784	4,1
– соціальні трансферти в натурі	81540	10,1
Витрати та заощадження	809046	100,0
– придбання товарів та послуг	702981	86,8
– доходи від власності (сплачені)	6247	0,8
– поточні податки на доходи, майно та інші сплачені поточні трансферти	78281	9,7
у тому числі:		
– поточні податки на доходи, майно тощо	63330	7,8
– внески на соціальне страхування	745	0,1
– інші поточні трансферти	14206	1,8
– нагромадження нефінансових активів	12712	1,6
– приріст фінансових активів	8825	1,1
з них:		
– приріст грошових вкладів та заощаджень в цінних паперах	6254	0,8
– заощадження в іноземній валюті	2380	0,3
– позики, одержані за виключенням погашених (-)	7789	1,0

Примітка: * – без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Джерело: розраховано за даними [4].

Таблиця 2

Валовий внутрішній продукт за категоріями доходу*

Показник	Рік							
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
	Млн грн							
Валовий внутрішній продукт	1079346	1299991	1404669	1465198	1586915	1988544	2385367	2983882
Оплата праці найманих працівників	518184	610615	705837	730653	734943	777646	873829	1170747
Податки за виключенням субсидій на виробництво та імпорт	127525	181330	180815	184323	204191	315911	369344	467272
на продукти	124874	177433	191600	181386	204196	299157	362139	464321
інші, пов'язані з виробництвом	2651	3897	-10785	2937	-5	16754	7205	2951
Валовий прибуток, змішаний дохід	433637	508046	518017	550222	647781	894987	1142194	1345863

Примітка: * – без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Джерело: розраховано за даними [4].

Основні соціально-економічні показники регіонального розвитку*

Регіон/Область	Середньомісячна заробітна плата, грн	Індекс споживчих цін (грудень до грудня попереднього року), відсотків	Валовий регіональний продукт (у фактичних цінах), млн грн, у 2016 р.	Обсяг реалізованої промислової продукції, (товарів, послуг), млн грн
Україна	7104	113,7	2385367	2625862,7
Вінницька	6121	113,0	74411	72200,7
Волинська	5849	114,6	35744	29214,7
Дніпропетровська	6939	112,8	244478	439478,0
Донецька	7764	115,9	137500	266626,2
Житомирська	5836	113,0	47919	41140,8
Закарпатська	6355	113,9	32390	22399,8
Запорізька	6863	114,1	104323	197495,3
Івано-Франківська	6074	113,7	51404	48834,9
Київська	7188	113,8	128638	112919,9
Кіровоградська	5792	113,8	46021	29578,9
Луганська	5862	114,9	31356	24472,9
Львівська	6391	113,0	114842	91457,3
Миколаївська	6709	113,5	57815	53619,2
Одеська	6542	114,6	119800	67476,8
Полтавська	6551	113,1	116272	193298,6
Рівненська	6013	115,0	39469	36664,7
Сумська	5946	113,6	46287	42947,8
Тернопільська	5554	113,3	31072	21684,7
Харківська	6244	113,8	154871	184703,4
Херсонська	5842	114,4	38743	28118,7
Хмельницька	5938	113,8	48859	40169,1
Черкаська	6042	114,6	59412	68686,1
Чернівецька	5621	112,4	21239	11470,9
Чернігівська	5636	113,9	43362	47369,4

Примітка: * – без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Джерело: розраховано за даними [13].

на регіональному рівні дозволяє виділити регіони, де сконцентровані підприємства, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність. Їх розміщення обумовлене логістичним сполученням і наближеністю до морських портів, а також наявністю сировинної бази для виробництва експортних партій продукції. Відповідно до даних критеріїв можна виокремити Дніпропетровську, Донецьку, Запорізьку, Миколаївську та Одеську області (табл. 4).

Аналіз діяльності підприємств, які спеціалізуються на зовнішньоекономічній діяльності, показав, що можливості для використання екстенсивного типу економічного зростання для України вже вичерпані. Тому необхідно реалізувати стратегію просування, тобто реалізацію низки структурних ре-

форм у всіх сферах економіки, які б забезпечили щорічне середньострокове економічне зростання.

Слід відмітити, що в загальному обсязі експорту товарів порівняно з 9 місяцями 2017 р. збільшилася частка чорних металів, електричних машин, деревини і виробів з деревини. Натомість зменшилася частка зернових культур, жирів та олій тваринного або рослинного походження, насіння і плодів олійних рослин. Найбільші обсяги експорту до країн ЄС склали продукція агропромислового комплексу та харчової промисловості – 27,3% від загального обсягу експорту; недорогочінні метали та вироби з них – 23,3%; механічні та електричні машини – 14,7%; мінеральні продукти – 13,7%. Найвагомими експортні поставки товарів серед країн – членів ЄС здійснювалися до Польщі, Італії, Німеччини та Угорщини [4].

Регіональний аналіз стану зовнішньоекономічної діяльності*

Регіон/Область	Капітальні інвестиції (у фактичних цінах), млрд грн	Експорт товарів, млн дол. США	Імпорт товарів, млн дол. США
Україна	448,5	43264,7	49607,2
Вінницька	11,7	1217,7	407,1
Волинська	7,0	689,3	1335,0
Дніпропетровська	42,9	7052,8	4609,6
Донецька	17,3	4432,6	2033,9
Житомирська	7,7	589,7	449,9
Закарпатська	5,6	1446,4	1341,7
Запорізька	15,9	2980,9	1328,2
Івано-Франківська	9,7	665,4	637,2
Київська	34,5	1748,4	3404,1
Кіровоградська	7,3	415,6	236,1
Луганська	3,3	233,9	273,2
Львівська	24,1	1585,2	2180,4
Миколаївська	11,2	1900,6	781,7
Одеська	22,3	1813,9	1427,9
Полтавська	15,9	1864,5	1149,7
Рівненська	6,1	383,3	341,2
Сумська	6,9	672,7	551,1
Тернопільська	7,2	380,2	351,7
Харківська	19,4	1191,5	1619,4
Херсонська	7,4	289,2	201,4
Хмельницька	10,5	467,6	414,3
Черкаська	8,1	617,8	403,2
Чернівецька	3,0	149,8	113,2
Чернігівська	7,4	625,1	445,1

Примітка: * – без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Джерело: розраховано за даними [13].

Результати аналізу української економіки чітко вказують на її залежність від зовнішніх впливів, що обумовлено макроекономічною нестабільністю, надзвичайно високим ступенем відкритості та залежності від світових цін та продукцією низького ступеня переробки. При цьому, стан економіки, фінансів та низький рівень життя (які обтяжують збройний конфлікт на Донбасі та надмірна корупція в багатьох сферах політичного, суспільного й економічного життя) потребують здійснення заходів щодо модернізації як економіки, так і державних установ. В іншому випадку є небезпека посилення соціально-економічної нестабільності.

ВИСНОВКИ

Головними завданнями модернізації регіональної економіки України є створення умов для розвитку

інноваційних видів діяльності, які будуть визначатися якістю людського капіталу, рівнем технологічної досконалості, а також станом виробничої інфраструктури. Необхідною наразі є підтримка національних високотехнологічних секторів, сприяння інвестиціям у модернізацію основних фондів. Важлива оптимізація зусиль уряду щодо підтримки та просування місцевих виробників, малих і середніх підприємств, посилення конкуренції. Політика держави має бути спрямована на зменшення залежності національної економіки від зовнішніх чинників через стимулювання позитивних структурних зрушень, стабілізацію та сприяння розвитку фінансових ринків, поліпшення надійності національної банківської системи.

Враховуючи сучасні глобальні тенденції та виклики вітчизняного бізнесу, Україна наразі постає перед вибором – або модернізувати виробництво і зна-

йти ніші на світовому ринку, або втратити інтенсивну глобальну конкуренцію та перетворитися на постачальника сировини. Зважаючи на вищезазначене, актуальним є модернізація виробництва та перенесення переробних потужностей у сировинні регіони для налагодження замкнених циклів виробництва. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Вегнер В. В. Еволюція поглядів на теорію економічного зростання. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. 2016. Вип. 2. Ч. 1. С. 3–9.

2. Данкевич Є. М. Міжгалузєва інтеграція в аграрно-му секторі економіки : монографія. Житомир : Полісся, 2013. 400 с.

3. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети / за ред. З. С. Варналія. Київ : НІСД, 2007. 820 с.

4. Державний комітет статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

5. Дзьобань О. П. Механізми модернізації політичної системи: особливості, основні форми та напрямки реалізації // Проблеми модернізації політичних систем сучасності : монографія / М. І. Панов, Л. М. Герасіна, О. Г. Данильян та ін. Харків : Право, 2008. 320 с.

6. Дунаєв І. В. Модернізаційний транзит публічно-управлінських відносин від централізованого до децентралізованого розвитку регіонів. *Теорія і практика державного управління*. 2016. Вип. 3. С. 178–185.

7. Дунаєв І. В. Модернізація регіональної економічної політики: ідентифікація і семантичний аналіз понятійного апарату. *Актуальні проблеми державного управління*. 2015. № 4. С. 16–20.

8. Жилиєв І. Можливість запровадження спеціального правового режиму для подолання регіональної депресивності. *Економічний часопис-XXI*. 2009. № 7–8. С. 34–39. URL: <http://soskin.info/ea/2009/7-8/200915.html>

9. Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів» від 08.09.2005 р. № 2850-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2850-15>

10. Указ Президента України «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» від 12.01.2015 р. № 5/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>

11. Прокопюк А. Державна регіональна політика: наукові підходи та світові практики. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2015. № 6. С. 14–18.

12. Регіональна політика Європейського Союзу : підручник / за ред. В. Чужикова. Київ : КНЕУ, 2016. 495 с.

13. Регіональна статистика. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ2_u.htm

14. Стратегії розвитку регіонів: шляхи забезпечення дієвості : зб. мат. «круглого столу» / за ред. С. О. Білої. Київ : НІСД, 2011. 88 с.

REFERENCES

Dankevych, Ye. M. *Mizhhaluzeva intehratsiia v ahrarnomu sektori ekonomiky* [Intersectoral integration in the agrarian sector of the economy]. Zhytomyr: Polissia, 2013.

Derzhavna rehionalna polityka Ukrainy: osoblyvosti ta stratehichni priorytety [State Regional Policy of Ukraine: Peculiarities and Strategic Priorities]. Kyiv: NISD, 2007.

Derzhavnyi komitet statystyky Ukrainy. <http://www.ukrstat.gov.ua>

Dunaiev, I. V. "Modernizatsiia rehionalnoi ekonomichnoi polityky: identyfikatsiia i semantychnyi analiz poniatiinoho aparatu" [Modernization of regional economic policy: identification and semantic analysis of the conceptual apparatus]. *Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia*, no. 4 (2015): 16-20.

Dunaiev, I. V. "Modernizatsiinyi tranzyt publichno-upravlinskykh vidnosyn vid tsentralizovanoho do detsentralizovanoho rozvytku rehioniv" [Modernization transit of public-managerial relations from centralized to decentralized development of regions]. *Teoriia i praktyka derzhavnoho upravlinnia*, no. 3 (2016): 178-185.

Dzyoban, O. P. "Mekhanizmy modernizatsii politychnoi systemy: osoblyvosti, osnovni formy ta napriamky realizatsii" [Mechanisms of modernization of the political system: features, main forms and directions of implementation]. In *Problemy modernizatsii politychnykh system suchasnosti*. Kharkiv: Pravo, 2008.

[Legal Act of Ukraine] (2005). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2850-15>

[Legal Act of Ukraine] (2015). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>

Prokopiuk, A. "Derzhavna rehionalna polityka: naukovy pidkhydy ta svitovi praktyky" [State Regional Policy: Scientific Approaches and World Practices]. *Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy*, no. 6 (2015): 14-18.

"Rehionalna statystyka". [Regional statistics]. http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ2_u.htm

Rehionalna polityka Yevropeiskoho Soiuzu [Regional policy of the European Union]. Kyiv: KNEU, 2016.

Stratehii rozvytku rehioniv: shliakhy zabezpechennia diievosti [Regional development strategies: ways to ensure effectiveness]. Kyiv: NISD, 2011.

Vehner, V. V. "Evolutsiia pohliadiv na teoriuu ekonomichnoho zrostannia" [Evolution of views on the theory of economic growth]. *Naukovyi visnyk Mukachivskoho derzhavnoho universytetu*, vol. 1, no. 2 (2016): 3-9.

Zhyliayev, I. "Mozhlyvist zaprovadzhennia spetsialnoho pravovoho rezhymu dlia podolannia rehionalnoi depresyvnosti" [The possibility of introducing a special legal regime to overcome regional depression]. *Ekonomichni chasopys-XXI*. 2009. URL: <http://soskin.info/ea/2009/7-8/200915.html>